



TRANSPARENTNÍ BYDLENÍ

Dům na sever od Brna je napohled k nerozeznání od originální prvorepublikové vily, uvnitř ale Robert Rais a Martin Kareš navrhli moderní dispozici a nejnovější technologie

Otevřené prostory, velká okna, hodně světla, propojení se zahradou - to jsou typické atributy dnešní moderní architektury. Bez správné myšlenky z nich ale příjemné bydlení nevznikne. O tom, co vše tvoří kvalitu těchto elegantních staveb, s námi hovořili architekti Martin Kareš a Robert Rais z ateliéru Europrojektka.

TEXT: JITKA PÁLKOVÁ | FOTO: ARCHIV EUROPROJEKA

Pojem kvalitní a zdravé bydlení se dnes skloňuje ve všech pádech. Co si pod tím jako architekt představujete?

Martin Kareš: Domnívám se, že kvalitní bydlení je především bydlení plně respektující individuální požadavky investora

a kontextu místa výstavby, ať už co do umístění pozemku, jeho tvaru, orientace vůči světovým stranám atd. Za zdravé považuji bydlení ze dvou úhlů pohledu. Ten první odráží použití moderních technologií, které dělá bydlení zdravým fakticky. Zde mohu zmínit například použití rekuperace či využití principů domů „ostrovního typu“. Druhý pohled odráží působení

domu v oblasti vlivu na duševní stránku člověka. Jde o navození pocitu pohody, propojení s exteriérem, útulnost, pocit bezpečí a domova.

Váš ateliér se hlásí k odkazu funkcionalistické architektury. Co vás k tomu přivedlo a proč je podle vás tato architektura stále aktuální?



Šestimetrové tabule trojskel s bezrámovým zasklením nabízejí výhled na město jako panoramatický obraz na filmovém plátně

Martin Kares: K funkcionalismu mě jednoznačně přivedl vlastní postoj k životu, osobní pohled na svět, nastavení hodnot. Formován jsem byl rovněž významnými osobnostmi, s nimiž jsem se měl tu čest setkat již v průběhu studia, zejména osobnost profesora Ivana Rullera, kterého si nesmírně vážím. Aktuálnost a nadčasovost funkcionalismu je podle mého názoru dána vlastně současnou dobou, která je charakterizována přemírou podnětů, nadbytkem informací, velkou dostupností zdrojů a dalšími elementy vytvářejícími chaos, tlak a spěch. Zde vnímám roli funkcionalistické architektury jako katalyzátoru umožňujícího „vyčistit“ a zjednodušit nebo zpřehlednit prostor určený pro vlastní bydlení. Jednoduché struktury pak rovněž umožňují plné využití moderních technologií a využití skla, a tím také vytvoření symbiózy s okolní krajinou či zahradou.

Robert Rais: Pro mě je to životní filosofie, optimistického, pokorného a zejména racionálního přístupu k životu, z tohoto pohledu je funkcionalismus nadčasový zatímco technologie a materiály se budou vždy poplatné době.

Jedním z prvků, které dnešní architektura z tohoto odkazu převzala, jsou jednoduché tvary a především velké prosklené plochy. Není to jen určitá móda, styl doby?

Martin Kares: Dle mého názoru jistě ne. Jejich použití umožňuje maximalizovat propojení interiéru s exteriérem, což zajišťuje ve funkční a strohé architektuře její proměnlivost, pohyb, život v závislosti na změnách okolí například vlivem střídání ročních období a změn počasí. Domnívám se také, že z psychologického hlediska otevření se směrem do krajiny či zahrady v měře, která odpovídá vnímání každého jednotlivce, je prostředkem k získání pocitu svobody, volnosti, otevřenosti. Exteriér se tak stává ve velké míře součástí obytného prostoru, což mimo jiné umožňuje vytěžit maximální užitek i z pozemku, který investor často za nemalé náklady pořídil.

Jak známo, některé prvorepublikové vily trpěly v zimě značnými tepelnými ztrátami a v létě se naopak přehřívaly. Takže rčení „čím více skla, tím lépe“ asi vždy neplatí...

Robert Rais: To nelze zobecnit. Je však nutno si uvědomit obrovský posun v oblasti používaných technologií, které jsou od dob První republiky na zcela jiné úrovni. Uvedené rčení přenesené do stavební fyziky opravdu vždy neplatí. I v dnešní době s dnešními technologiemi se při nesprávném návrhu zasklení setkáváme s uživatelsky

nekomfortním prostředím. U předválečných staveb byl tento nekomfort způsoben neznalostí použití pokovení na sklech a technologií jejich lepení. I v případě použití vícevrstvého, např. dvojitého jednoduchého skla se vzduchovou mezerou, se hodnoty součinitele prostupu tepla pohybovaly někde nad 2 až 2,5 W/m²K. Což je trojnásobná až čtyřnásobná hodnota oproti současné generaci izolačních skel. Tímto byla kromě velkých tepelných ztrát dána i velice nízká povrchová teplota tabule a byla prakticky zajištěna kondenzace vzdušné vlhkosti. Používáním čirých skel se samozřejmě dosahovalo vysokých prostupů slunečního záření a přehřívání vnitřního prostoru.

Jak se ve srovnání s architekturou meziválečné doby zlepšily technické možnosti a komfort v tomto směru? Jakou největší prosklenou plochu lze dnes v praxi navrhnout, aby dobře fungovala? Nemají klienti v tomto směru někdy nereálná očekávání?

Martin Kares: Myslím, že klienti většinou nereálná očekávání nemají. Jen architekti někdy mají nereálné představy, kdy vizuální či umělecká stránka může dominovat nad tou užitnou, funkční. Technologické možnosti dnes umožňují v podstatě nekonečnou skleněnou stěnu. V praxi našeho ateliéru však využíváme zasklených ploch o maximálních rozměrech 6 x 3 metry.

Robert Rais: Zásadní zlepšení je dáno rychlým vývojem technologie výroby izolačních skel a zejména parametry nízkoemisivních pokovení. Na trhu je nepřeberná škála tzv. selektivních pokovení, které jsou pro snížení prostupu slunečního tepelného záření přímo určena. Také nové generace okenních profilů umožňují díky neustálému zvětšování stavební hloubky zasklívat skla o tloušťce 50-60mm. V kombinaci s novými zasklivačskými možnostmi, zejména použití manipulátorů, je v současné době možno projektovat skla často až do velikosti jejich běžných výrobních formátů tj. 6 x 3,2m. Jednotlivé formáty lze spojovat přes tzv. strukturální spoj (spára mezi dvěma tabulemi je pouze vytmelena), jeho nevýhodou jsou ale horší tepelně izolační vlastnosti. Vždy je nutno přihlídnout k individuálním podmínkám, zejména umístění stavby, umístění samotného okenního prvku v budově atd...

Máte nějaký „recept“, jak navrhnout moderní prosklený dům tak, aby byly eliminovány tepelné ztráty a nadměrné solární zisky? Někteří stavebníci se obávají vzduchotechniky - lze navrhnout prosklený dům tak, aby dobře fungoval i bez klimatizace?

Martin Kares: V našem ateliéru si při koncipování domu zakládáme na maximálním respektování polohy a tvaru pozemku, orientace v rámci světových stran, využívání přesahů hmot a použití límců, které tvoří přirozené slunolamy. To vše za spolupůsobení a využití výsadby v exteriéru stavby. Klimatizace tedy není nezbytností. Za velmi žádoucí však považujeme využití rekuperace pro výměnu vzduchu a chlazení pomocí „chlazených stropů“ za využití tepelného čerpadla.

Kam se podle vás bude ubírat vývoj v oblasti obytných staveb? Bude se architektura více přizpůsobovat výboji technologií, nebo dojde k posunu v oblasti estetického vnímání?

Martin Kares: V obou oblastech, podobně jako například v automobilovém průmyslu, dochází k vývoji obou těchto proměnných současně. Estetická stránka se přizpůsobuje technickému pokroku a technologickým požadavkům. A technologický vývoj umožňuje proměny estetiky staveb. V našem ateliéru klademe důraz na použití moderních technologií a zejména funkčnost. Zásadní význam pro nás má racionální geometrie, čisté linie, základní tvary. Toto platí v oblasti individuální výstavby, nikoli však v urbanistickém pohledu na města, kde nutně musí docházet k jejich zahušťování ve vertikálním směru, k využívání výškových úrovní, cesta vede k „zeleným“ městům a nahrazování vnitřních průmyslových zón zónami obytnými.

Dříve architektura vždy odrážela místo, kde vznikla – na severu Evropy se stavěly hrázděné domy, pro Středomoří byla typická kamenná architektura s dřevěnými okenicemi, jinak se stavělo ve Skandinávii. Dnes se architektura více unifikuje, používá tytéž prostředky, technologie a materiály. Neztrácíme tím svou identitu?

Martin Kares: Uprímně si myslím, že vlastní identitu ztrácíme vědomě každodenním používáním sociálních sítí, zahlcováním se informacemi a bezbřehou snahou být „in“. Globalizací dochází ke stírání regionálních vlivů, odklonu od tradic i vlastní minulosti. Ona unifikace sama o sobě problémem není. Nevhodně však může působit aplikace „unifikované“ stavby v tradičním rostlém prostředí původní zástavby, kde se může projevit značně cizorodě. Zde je opravdu nutno respektovat kontext daného místa. Za naprosto nepatřičné však považuji použití typického architektonického výrazu stavby z jiného geografického prostředí v prostředí našem. Více než unifikace a stírání rozdílů je pro mne ztrátou identity zasazení cizorodých architektonických typů do nepůvodního rostlého prostředí. Konkrétně mám na mysli například výstavbu srubových staveb uprostřed českých vesnic či domů ve stylu „Provence“ v satelitech velkých měst. ✖